

Tekst łatwy
do czytania
i zrozumienia

Materiały edukacyjne

Jesień

Zajęcia z edukacji przyrodniczej
w szkole podstawowej - I etap edukacyjny

Katarzyna Cichocka-Balińska
Karolina Zajączkowska

Minister
Edukacji i Nauki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Materiały edukacyjne/ćwiczeniowe dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną opracowano w ramach zadania zleconego i dofinansowanego przez Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „**Czytam i wiem – tekst łatwy do czytania i zrozumienia w szkole. Opracowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w wersji łatwej do czytania i zrozumienia, instrukcji dotyczącej ich tworzenia i wykorzystania w pracy z uczniami oraz rekomendacji dotyczących wdrożenia rozwiązań w praktykę szkolną**”.

Materiały edukacyjne i ćwiczeniowe zostały opracowane zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej na I etapie edukacyjnym.

Zadanie zrealizowało:

Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób
z Niepełnosprawnością Intelektualną
ul. Głogowa 2b
02-369 Warszawa

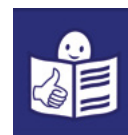

Wsparcie autorek przez Zespół ds. tekstu łatwego
do czytania i zrozumienia:

Specjalistka ds. tekstu łatwego	Dorota Tomaszewska
Konsultacja i redakcja	Barbara Ewa Abramowska Karolina Makowiecka
Konsultacja dostępności	Małgorzata Tyska
Projekt okładki i ilustracje	Elżbieta Grądziel
Skład i łamanie	MONDI Plus Sp. z o.o.

Rok opracowania 2021

ISBN 978-83-66940-10-9

Spis treści

Jesienna pogoda	4
Jesień w sadzie	5
Jesień w polu	7
Jesień w ogrodzie	8
Prace w ogrodzie	11
Robimy przetwory	14

Jesienna pogoda

Pierwszy dzień jesieni to 23 września.
Jesienią liście na drzewach zmieniają kolor na:

- czerwony
- żółty
- pomarańczowy.

Później kolorowe liście opadają z drzew.

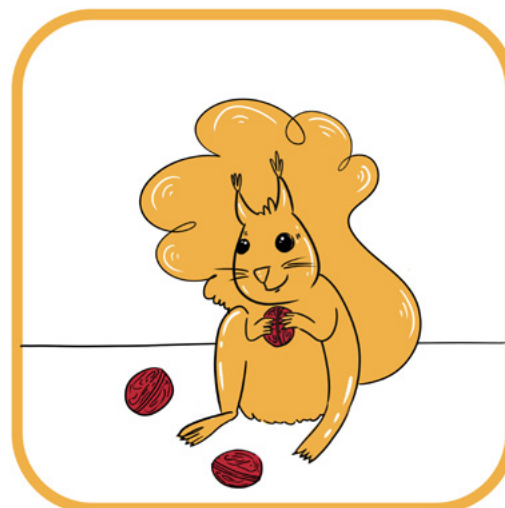

Dni są chłodne.
Czasami wieje silny wiatr.
Często pada deszcz.
Powstają mgły.

Mgła wygląda jak gęsta biała chmura.

Słońce zachodzi szybciej niż latem.
Wcześniej zapada zmrok.
Zwierzęta zbierają zapasy na zimę.
Na przykład wiewiórki gromadzą żołędzie.
Niektóre ptaki odlatują do ciepłych krajów.
Na przykład bociany i jaskółki.

Jesień w sadzie

Sad to miejsce gdzie rosną drzewa i krzewy owocowe.

Drzewa mają 1 pień.

Pierwsze gałęzie wyrastają wysoko nad ziemią.

Krzewy są niższe od drzew.

Krzewy mają wiele gałęzi blisko ziemi.

Sadownik to osoba zajmująca się sadem.

Sadownik dba o drzewa i zbiera owoce.

Drzewa owocowe w sadzie

to na przykład:

- grusza
- jabłoń
- śliwa.

Krzewy owocowe w sadzie

to na przykład:

- maliny
- porzeczki
- agrest.

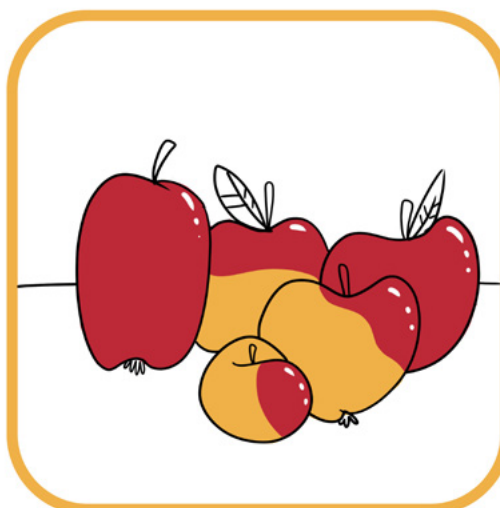

Drzewa mają różne odmiany owoców.

Odmiany jabłoni to na przykład:

- papierówka
- antonówka
- malinówka
- reneta

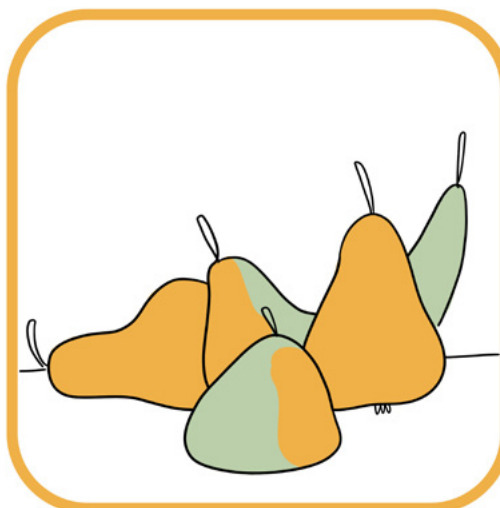
i wiele innych.

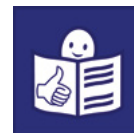

Odmiany grusz to na przykład:

- klapsa
- konferencja
- lukasówka

i inne.

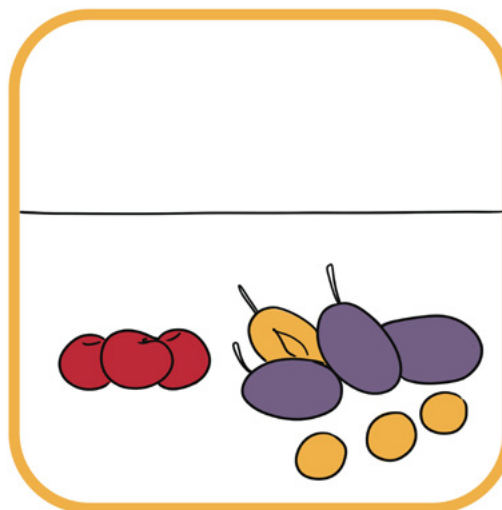

Odmiany śliw to na przykład:

- węgierka
- mirabelka
- renkloda

i inne.

Jesień w polu

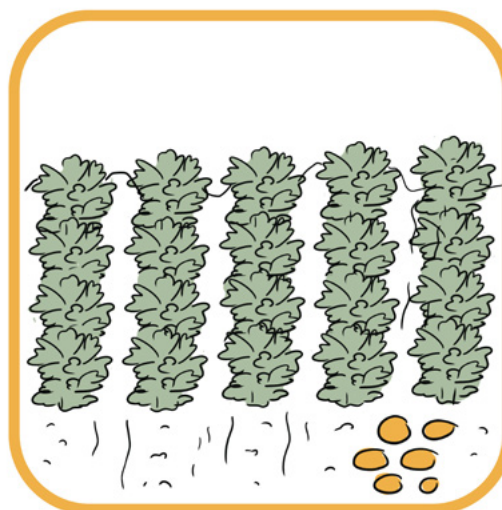
Pole to duży obszar ziemi.

Pola zwykle znajdują się przy wsiach.

Na polu sieje się i sadi różne rośliny.

Na przykład sadi się ziemniaki.

Sieje się nasiona sałaty i marchwi.

Na polu pracuje **rolnik**.

Sadzi i sieje nasiona warzyw
lub ziarna zbóż.

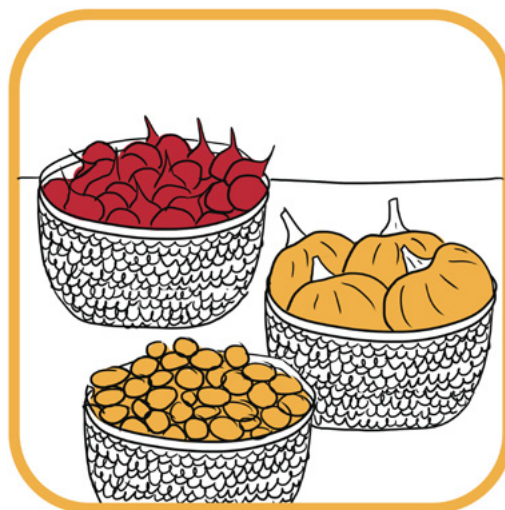
Z ziaren wyrasta zboże.

Na polach rosną takie warzywa jak:

- ziemniaki
- buraki
- dynia
- marchew
- cebula
- kapusta.

Na polach rosną takie zboża jak:

- pszenica
- żyto
- owies
- jęczmień
- kukurydza.

Jesień w ogrodzie

Ogród to miejsce gdzie na grządkach rosną:

- warzywa
- owoce
- kwiaty.

Grządka to kawałek ziemi w ogrodzie.

Rosną na niej kwiaty, warzywa i niektóre owoce.

Na przykład truskawki.

Ogrodem zajmuje się ogrodnik.

Ogrodnik dba o kwiaty, warzywa i owoce.

Ogrodnik w ogrodzie:

- podlewa rośliny
- usuwa chwasty
- obcina uschnięte gałązki
- zbiera dojrzałe warzywa i owoce.

Jesień to czas zbiorów w ogrodzie.

Zbieramy warzywa. Na przykład:

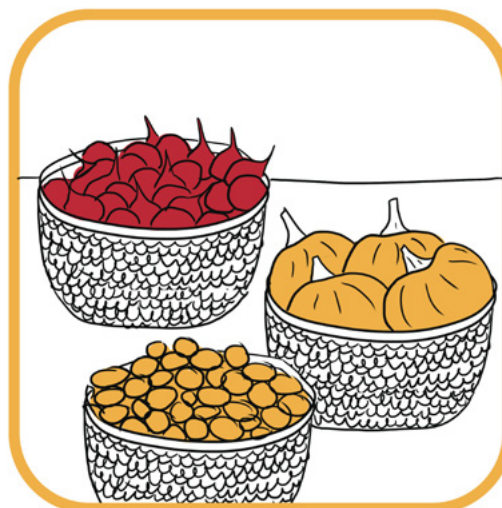
- marchew
- pietruszkę
- seler
- por
- fasolę.

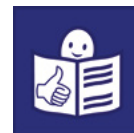

Na polach i w ogrodach jest dużo zdrowych warzyw.

Można jeść różne części warzyw.

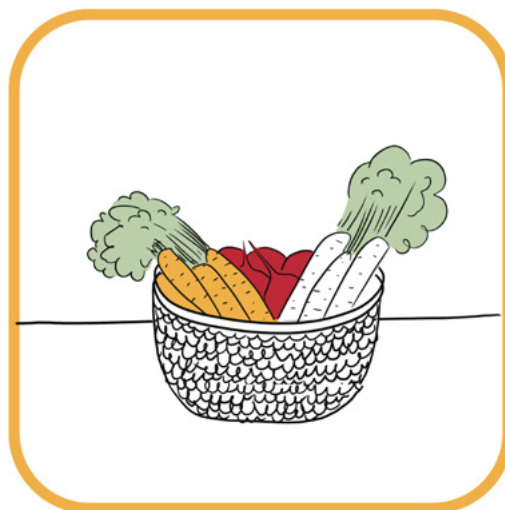
Na przykład korzenie, liście lub kwiaty.

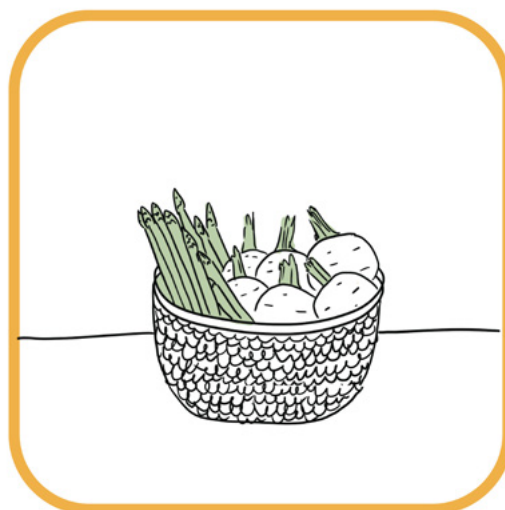
Jadalny korzeń ma na przykład:

- marchew
- pietruszka
- burak.

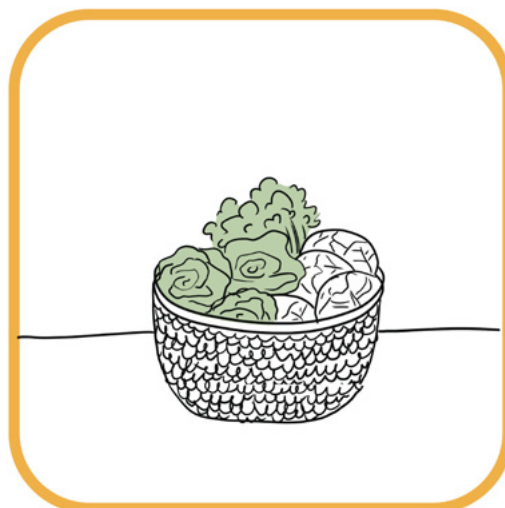
Jadalną łodygę ma na przykład:

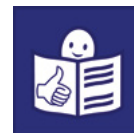
- kalarepa
- szparag
- por.

Jadalne liście ma na przykład:

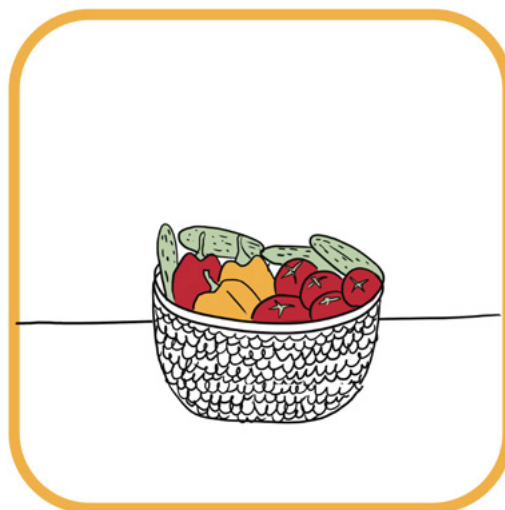
- sałata
- kapusta
- szpinak.

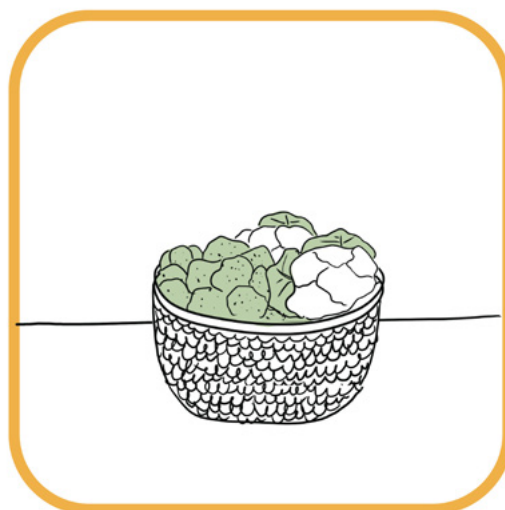
Jadalne owoce ma na przykład:

- pomidory
- ogórek
- papryka.

Jadalne kwiaty ma na przykład:

- kalafior
- brokuł.

Prace w ogrodzie

Jesienią ogrodnik przygotowuje ogród na zimę:

- grabi liście
- nawozi ziemię
- sadi cebulki kwiatowe
- sadi drzewa i krzewy owocowe
- okrywa rośliny przed mrozem.

Do pracy w ogrodzie potrzebne są różne narzędzia ogrodnicze.

Na przykład:

- grabie
- konewka
- taczka
- łopata
- sekator
- drabina.

Grabie mają drewniany trzonek i metalowe zęby.

Za pomocą grabi można:

- równać ziemię na grządkach
- usuwać opadłe liście.

Konewka to pojemnik do podlewania roślin.

Do konewki wlewa się wodę.

Konewka ma uchwyt do przenoszenia.

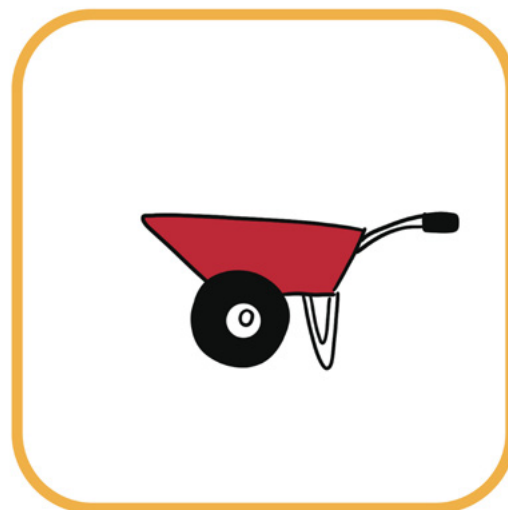
Niektóre konewki mają sitko jak w prysznicu. Dzięki temu woda wylewa się wieloma małymi dziurkami.

Z innych woda wylewa się jednym mocnym strumieniem.

Taczka to wózek z 1 kołem i uchwytami.
Taczka służy do przewożenia różnych ciężkich rzeczy.
Na przykład ziemi, warzyw, owoców.

Łopata składa się z drewnianego trzonka i szerokiej metalowej łyżki.
W ogrodzie łopata służy do nabierania i przenoszenia ziemi.

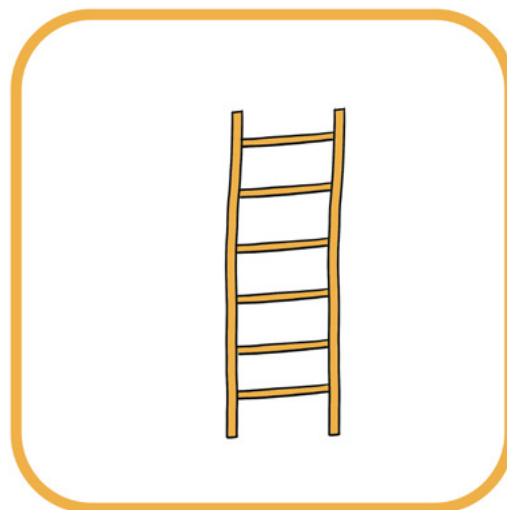

Sekator to duże nożyce ogrodnicze.
Sekator służy do odcinania suchych gałązek z krzewów i drzew.

Drabina to 2 belki połączone wieloma szczeblami. Może być drewniana lub metalowa. Ogrodnik wchodzi po szczeblach drabiny kiedy coś jest wysoko. Na przykład drabina służy do zbierania owoców z wysokich drzew.

Robimy przetwory

Jesienią człowiek przygotowuje się do następnego roku. Do zimy. Ubramy się ciepło bo dni są chłodne. Robimy zapasy jedzenia.

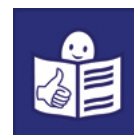
Z zebranych jesienią warzyw i owoców robimy przetwory na zimę.

Przetwory to ugotowane lub usmażone warzywa i owoce.

Wiele z nich przechowujemy w słoikach.

Przygotowane przetwory jemy w czasie zimy.

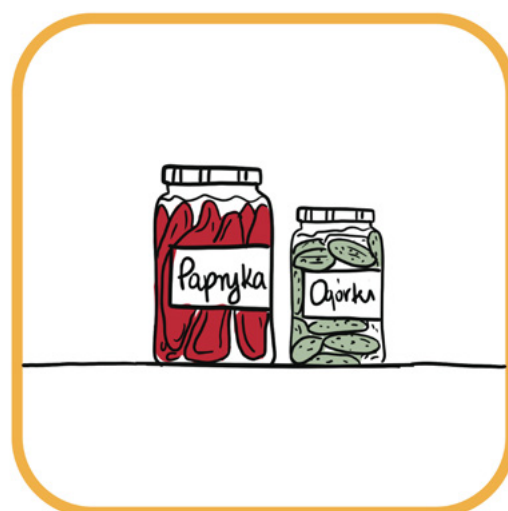
Z owoców możesz zrobić:

- **soki**,
- **kompoty**,
- **galaretki**,
- **konfitury**. To całe owoce w rozpuszczonym cukrze.
- **dżemy**. Mogą być jedno i wieloowocowe. Owoce w dżemach są rozgniecione lub przetarte przez sito.
- **powidła**. Robi się je ze śliwek węgierek.

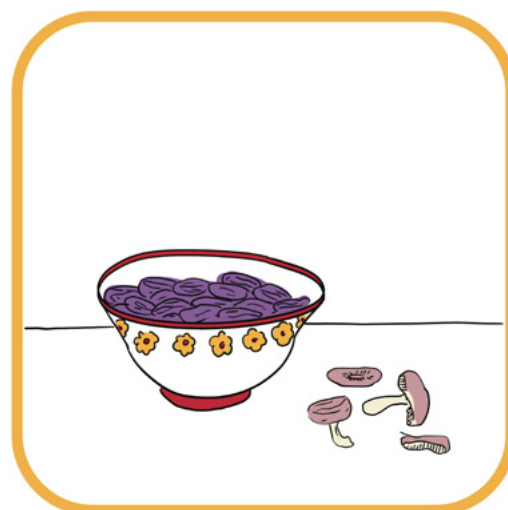
Z warzyw możesz zrobić marynaty.

Marynata to gotowane warzywa w wodzie z octem i przyprawami.

Warzywa i owoce możesz **suszyć**.

Robi się to na słońcu lub w specjalnych suszarkach.

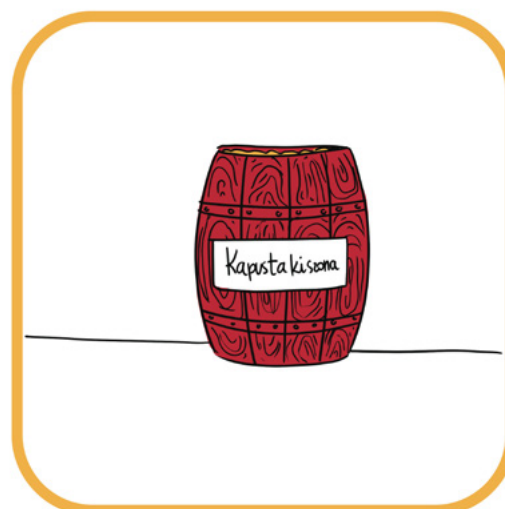
Warzywa możesz też **kisić** w zalewie z solą.

Zalewa to:

- sól
- woda.

Kiszonki są smaczne i zdrowe.

Mają bardzo dużo witaminy C.

Owoce i warzywa możesz **zamrażać**.

